

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 425/2021-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], advokátom, [REDAKOVANÉ], proti postupu Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Bratislave v trestnej veci vedenej pod ČVS: PPZ-105/NKA-BA2-2019, postupu Zboru väzenskej a justičnej stráže, Ústavu na výkon väzby a ústavu na výkon trestu odňatia slobody Banská Bystrica v súvislosti s výkonom väzby v trestnej veci vedenej pod ČVS: PPZ-105/NKA-BA2-2019 a postupu Prezídia Policajného zboru, Národnej kriminálnej agentúry v trestnej veci vedenej pod ČVS: PPZ-105/NKA-BA2-2019 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 14. júla 2021 domáha vyslovenia porušenia jeho základných práv podľa čl. 16 ods. 1 a 2, čl. 19 ods. 1 a 2 a čl. 40 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 3, čl. 6 ods. 3 písm. c) a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupmi orgánov verejnej moci označených v záhlaví tohto uznesenia, ako aj priznania náhrady trov právneho zastúpenia.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že proti sťažovateľovi je vedené trestné stíhanie pre trestný čin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa ustanovení § 296 Trestného zákona a ďalšie špecifikované trestné činy, pričom uznesením Špecializovaného trestného súdu č. k. 1 Tp 10/2019 z 30. októbra 2019 bol sťažovateľ z dôvodov podľa ustanovení § 71 ods. 1 písm. b) a c) Trestného poriadku vzatý do väzby. Jeho osobná sloboda bola obmedzená od 28. októbra 2019, keď bol sťažovateľ zadržaný. Z väzby bol prepustený 14. mája 2021 na základe nálezů ústavného súdu č. k. III. ÚS 33/2021 z 13. mája 2021.

II. Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti ústavný súd oboznamuje, že vo väzbe strávil celkovo 565 dní a 2 dni strávil v cele predbežného zadržania. V podrobnostiach popisuje nevyhovujúce podmienky v cele predbežného zadržania umiestnenej na [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], ktorá mala podľa jeho vyjadrenia veľmi stiesnené priestorové podmienky, bola značne znečistená, bol v nej neznesiteľný zápach, nedostatočné vetranie, nedostatok prirodzeného svetla, kde mal byť sťažovateľ vystavený nepretržite zapnutému umelému osvetleniu. Cela podľa jeho názoru nespĺňala základné hygienické štandardy, počas pobytu v nej mu napriek jeho požiadavkám nebolo umožnené vykonať základné hygienické úkony ani vychádzku. Uvádza, že v rámci trvania predbežného zadržania musel strpieť tri osobné prehliadky, pri ktorých bol donútený vyzliecť sa donaha a vykonať drep.

4. Sťažovateľ v ďalšom bode namieta spôsob vykonania jeho transportu na výsluch na Špecializovaný trestný súd v Banskej Bystrici 30. októbra 2019, keď mal byť počas prevozu pripútaný k tyči prostredníctvom pút na rukách v nevyhovujúcej polohe bez možnosti oprieť sa, vystavený zime a malo mu byť na hlavu nasadené znečistené a zapáchajúce vrece a na uši slúchadlá. Ďalej uvádza, že z dôvodu zaseknutia pút a po neúspešných pokusoch o ich otvorenie muselo dôjsť k ich prerezaniu hrubým zásahom (brúskou), čo malo za následok rozžeravenie pút a vytvorenie rany na zápästí jeho ruky. Napokon dodáva, že počas rozhodovania o väzbe, keď sa nachádzal v budove konajúceho súdu, bol umiestnený na dlhé hodiny bez jedla a bez tekutín v tzv. kobke – zamrežovanej klietke s veľmi stiesneným priestorom.

5. Ďalšiu časť ústavnej sťažnosti venuje sťažovateľ podrobnému popisu podmienok výkonu jeho väzby. Uvádza, že väčšinu času jej výkonu strávil v samoväzbe v miestnosti priestorovo značne stiesnenej, v cele sa podľa svojho vyjadrenia nachádzal 23 hodín denne a v čase opatrení proti ochoreniu COVID-19 až 23,5 hodín denne, keďže došlo k skráteniu vychádzok na pol hodiny denne. Podľa svojho vyjadrenia väčšinu času väzby strávil v Ústave na výkon väzby Banská Bystrica, ktorý je vzdialený 210 km od jeho bydliska a 120 km od sídla obhajcu sťažovateľa, kratšie obdobie väzby v Ústave na výkon väzby Bratislava. Sťažovateľ dôvodí, že podmienky v Ústave na výkon väzby Banská Bystrica boli v porovnaní s podmienkami v Ústave na výkon väzby Bratislava horšie. V cele totiž podľa neho absentovalo prirodzené denné svetlo, preto mal byť vystavený značnú časť dňa umelému osvetleniu, ktoré si nemohol sám vypnúť, v dôsledku čoho mu pobyt vo väzbe spôsobil poškodenie zraku a je tak odkázaný na dioptrické okuliare. Denné vychádzky sa podľa sťažovateľa vykonávali v nevyhovujúcich priestoroch na streche väznice, ktorý neumožňoval horizontálny výhľad, išlo o tzv. koridory, čo je priestor s vysokými múrmi a zamrežovaným stropom. V takýchto podmienkach sa podľa sťažovateľa stalo, že niekedy celé dni aj týždne nevidel slnko. Argumentuje, že mu boli odopreté akékoľvek aktivity, na ktoré mal v zmysle zákonnej úpravy nárok, korešpondencia od rodiny mu bola doručovaná s výrazným časovým odstupom (niekoľko týždňov až viac ako mesiac), nebolo mu značnú dobu umožnené telefonovať s najbližšími príbuznými, kde prvý telefonát s manželkou a mamou mu bol umožnený až po uplynutí viac ako 14,5 mesiacov kolúznej väzby, počas väzobného stíhania mal dovolené len dve návštevy, prvú až po uplynutí 11 mesiacov výkonu väzby, kontakt s maloletými deťmi mal prvýkrát až po uplynutí 13 mesiacov väzby formou „skype-videonávštevy“

a bola mu tiež zmarená možnosť používať vo väzbe vlastné oblečenie. Ďalej výkonu väzby vytýka, že v dôsledku realizácie pravidelných kontrol na celách (každú hodinu) a hlukom nimi spôsobeným, teda pravidelným budením, mu bolo reálne odopreté právo na 8-hodinový spánok na lôžku, čo spôsobilo u neho spánkovú depriváciu a citelné zníženie kognitívnych funkcií a malo to mať negatívny vplyv aj na jeho schopnosť realizovať svoje právo na obhajobu. Podľa jeho názoru nedostatočný prístup k priamemu slnečnému svitu a absolútne obmedzenie pohybu vo väzbe sa viditeľne podpísali na jeho zdravotnom stave, kde poukazuje na svoje konkrétne zdravotné problémy. Sťažovateľ hodnotí popísané zaobchádzanie, keď mu nebol dlhodobo umožnený kontakt s blízkymi osobami a keď bol dlhodobo vystavený uvedenej spánkovej deprivácii, ako najväčšiu psychickú záťaž jeho pobytu vo väzbe, pričom ho kvalifikuje ako psychické a fyzické utrpenie subsumovateľné pod pojem mučenia v zmysle čl. 3 dohovoru.

6. Sťažovateľ v nadväznosti na uvedený podrobný opis uzatvára svoju argumentáciu konštatovaním, že podmienkami, v ktorých sa realizovalo jeho zadržanie a následná väzba, došlo k porušeniu všetkých jeho označených práv. Je toho názoru, že existujúca právna úprava nezakotvuje pre obvineného možnosť v trestnom konaní uplatniť voči uvedeným postupom v záujme ochrany svojich práv žiaden účinný právny prostriedok.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou argumentácie obsiahnutej v ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie o porušení všetkých jeho označených práv v dôsledku nevyhovujúcich podmienok a zaobchádzania, ktorým mal byť sťažovateľ vystavený v čase obmedzenia jeho osobnej slobody počas zadržania, eskorty na výsluch a predovšetkým počas väzby.

8. Ústavný súd hneď v úvode poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého môže ústavný súd konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať jeho ústavnou sťažnosťou, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom, resp. iným orgánom verejnej moci prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Zmysel a účel uvedeného princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity ochrany ústavnosti ústavným súdom podľa zásad uvedených v ustanovení § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (obdobne pozri sp. zn. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 137/2019).

9. Ústavný súd v tomto kontexte poukazuje predovšetkým na § 18 ods. 1 písm. a) zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“), podľa ktorého prokurátor dozerá na to, aby v celách policajného zaistenia, v zariadeniach, v ktorých sa vykonáva väzba, trest odňatia slobody, ochranné liečenie, ochranná výchova alebo detencia, boli držané alebo umiestnené osoby len na základe rozhodnutia súdu alebo iného oprávneného štátneho orgánu a aby sa v týchto miestach dodržiavali zákony a ostatné všeobecne záväzné právne predpisy. Ústavný súd poukazuje na § 59 zákona č. 221/2006 Z. z.

o výkone väzby v znení neskorších predpisov, v zmysle ktorého dozor nad zachovávaním zákonnosti v ústave na výkon väzby vykonáva prokurátor podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon o prokuratúre. Prokurátorský dozor sa v zmysle uvedenej právnej úpravy vykonáva prostredníctvom oprávnenia prokurátora vstupovať do miest, kde sa vykonáva väzba v akomkoľvek čase s tým, že prokurátor musí mať prístup do všetkých priestorov. Navyše, má právo nazerať do dokladov, ktoré súvisia s výkonom väzby. S obvinenými môže hovoriť aj bez prítomnosti tretích osôb. Môže preverovať rozhodnutia a opatrenia orgánov vykonávajúcich správu zariadení ústavu a priestorov ústavu zodpovedajúcu zákonom a ostatným všeobecne záväzným právnym predpisom. Má oprávnenie požadovať od zamestnancov vykonávajúcich správu miest ústavu a ich priestorov potrebné vysvetlenia, predloženie spisov a rozhodnutí týkajúcich sa pozbavenia alebo obmedzenia osobnej slobody obvinených vo väzbe.

10. V neposlednom rade tiež odkazuje ústavný súd na prvotný prostriedok nápravy, ktorý obvineným osobám nachádzajúcim sa vo väzbe poskytuje právna úprava, a to na ustanovenia § 65da a nasledujúcich zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zbore väzenskej a justičnej stráže“), ktoré upravujú systém podávania sťažnosti podliehajúci kontrole zo strany Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže a Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

11. Z predchádzajúcich bodov odôvodnenia tohto rozhodnutia jasne vyplýva, že orgánmi verejnej moci, ktoré sú v zmysle relevantnej právnej úpravy primárne kompetentné (a zároveň spôsobilé vzhľadom na ich oprávnenia) zaoberať sa tvrdeniami sťažovateľa o nevyhovujúcich podmienkach a nevhodnom zaobchádzaní v súvislosti s obmedzením osobnej slobody sťažovateľa pri jeho zadržaní a jeho väzbe a preveriť ich opodstatnenosť, sú príslušné zložky Zboru väzenskej a justičnej stráže a Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky v zmysle zákona o Zbore väzenskej a justičnej stráže a príslušný prokurátor v zmysle zákona o prokuratúre. Tým nie je dotknutá možnosť sťažovateľa uplatniť nárok na náhradu potenciálnej majetkovej a nemajetkovej ujmy prostredníctvom prostriedkov civilnoprávnej ochrany.

12. Vychádzajúc zo všetkých uvedených čiastkových záverov, ústavný súd vyhodnotil ústavnú sťažnosť sťažovateľa ako neprípustnú a ako takú ju podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietol.

13. Ústavný súd vzhľadom na všetky svoje závery rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. septembra 2021

Peter Molnár
predseda senátu